

מילה חדשה לאוצר המילים העברי:

איכוח

תוכה החוצה. אפילו האגרוף הי משוררין של יופיהכיספורים לא הציר ליה לפרוץ פריצה כנשהי בהומוז זו.

האיכות נמשך במלוא הקצב. יוםיום, בממשלה, בכנסת, בצמרת המיסלוגות, בי עיתונות וברדיו, ובטלוויזיה.

מלוויזיה אינה, אפוא, אלא חלק מן המערכת — אבל היא חלק מסוכן במיוחד. כי אין מכשיר המתאים כלכך לשטיפת-מוח, לשימוש האומה ולהריסת אשיותיה הרוחניות כמו מכשיר זה.

האיכות רוצה את הוויכוח. אין דמוקרטיה בלי ויכוח. אין ויכוח הלא התמודדות חופשית שז ריי עונו, מקובלות ובלתי-מקובלות. הי וויכוח הוא טכניקה דמוקרטיה יפודית. רצח הוויכוח פירושו — רצח הדמוקרטיה, רצח החברה הי חופשית.

מעל המסך הקטן שולטות בכיפה שתי שיטות של איכות.

השיטה האחת היא הראיון הטלוויזיוני. המראיין: מר דין (או מר פרס, או מר רבין, או מר אלון, או מר רבינוי ביץ), בציבור נשמעת לאחרונה הטענה שאתה הוגה-ידעות מזהיר ואיש-ביצוע מצטיין. האם אתה מקבל טענה זו? המראיין (בתוקף רב): בהחלט לא. (מבט נמרץ במצלמה): יש לי יסוד סביר להניח שאני הוגה-ידעות מצטיין ואיש ביצוע מבריק. (תנועת-יד תקיפה ונמרצת). המראיין (מוכיח שאינו נכנע בקלות בפני גדוליה-אומה): איני יכול לקבל דיעה זו. (בביטחון עצמי מאופק, אך חסרי-פשרה): אני עומד על כך שאתה גאון.

אחרי רבע-שעה בסיגנון זה, השתכנע קהל-הצופים שהמראיין הוא אדם שאינו הולך בתלם, וחמוכן לעמוד על דעתו הר עצמאית גם בפני שרים ומנהיגי-ציבור. יחד עם זאת נוכח הקהל לדעת, מתוך סיפוק, שהמראיין הוא איש תקיף, המוכן להיאבק על דעותיו הבלתי-שיגרתיות, למען עמנו וארצנו.

יתת-האיכות השניה היא הוויכוח האינטלקטואלי המסובך. אפשר לחי זאת בו בטלוויזיה כימעט מדי יום ביומו, תחת שמות שונים.

פרופסור א': הממם, אחהה, אני גור רם שכעס במצור עלינו לחזק — אההה — את החגורה. זהו — אחח — ציוני מוסרי עליון...

פרופסור ב': (משע את דבריו בלהט): לגמרי לא. אני חייב לחזק על דברי חברי המלמד. אין לזה שום קשר עם ציוני מר טרי. עלינו לחזק את החגורה חסמים ככלכליים גרדא.

פרופסור ג': (בחיזו של עליונות ובאיר רוגיה דקה): יש לי קונצפציה אחרת לגמרי. יש כאן אלמנט מטאפיסי טראנסצנדנטלי. הירוק חגורה השוב לא רק כסטימולוס קונקרטי, אלא גם כאלט פילוסופי...

אחרי איכות כזה, משוכנע הציבור כי הבעיה לובנת מכל צדדיה. שכל הנימוקים בעד ונגד מוצו במאבק חופשי של דיעות. אין הוא מועדה על דעתו שרושם מרגיע זה הושג בדרך פשוטה מאוד: 'שום אדם בעד דיעה עצי מאית-באמת אינו מוכא לטלוויזיה כדי להתווכח על עניין חשוב. מוזי מניח רק אנשים בטוחים, שפטיי תיהם מן הקו המימסדי האדוק הן קטנות ומבוקרות, ומהוות חזק מן המושחק.

כמכשיר של שטיפת-מוח, איכות כזה יעיל הרבה יותר מצעקות-היהוד היסי טריות של מישטרים דיקטטוריים בתקופה פרימיטיבית יותר, שלא ידעו את הטלי וויזיה.

ני מניח שיש גם בטלוויזיה אנשים טובים. המקיאם אחרי איכות כזה. חבל רק שאין הם עושים זאת על המסך.

כתרומה לאוצר-המילים של השפה העברית המתחדשת, אני מתכבד בזה להיר ציע לשימוש את המילה הבאה: איכוח.

אני מעז לטעון כי האיכות אינו רק תופעה מנוונת בפני עצמה, אלא גם סימפ טום להתנוונות הברתית, מדינית ואיני טלסקואלית כללית.

לא יהיה זה צודק לייחס את הר איכות, כצורה של התבטאות, לטלי וויזיה דווקא.

הייתי עד לאיכוחים סוערים רבים בר בית-המחוקקים הריבוני של מדינת-ישרי אל. דובר הממשלה היה מעלה נושא לדיון ומכסה אותו בתיליתילים של פראוות. אחר-כך היו קמים בזה אחר זה חבריי

לאחר-מכן רואיין "מר טאנק" הישראלי, האלוף ישראל טל. כתב צבאי של הטלי וויזיה, הגראה כשמיניסט חרוץ, הציג לו שאלות, וחאלוף ענה.

היתה זו פארודיה של ראיון. האלוף אמר את שלו. הכתב אף לא ניסה להתמודד עם טענותיו. כאילו למד בעל-פה כמה שאלות מראש, הציג את הפסוק הבא. הוא דמח לשחקן זוטרי, שכל תפקידו הוא להזין את השחקן-הכוכב ברסליקה לפני המנוולוג.

היה זה פשע כלפי הנושא — אחד הר נושאים החשובים ביותר במערכת הביטי חובנית של ישראל, הכרוך בהוצאות-ענק, והעשוי לגזור מראש את תוצאות המיל-חמות הבאות. אם תהיית, היה זה גם עוול משווע לאדנה ישראל טל. טליק הוא קציין-הוגה, האינטלקטואל מס' 1 של צה"ל,

טאנק ביום-הכיפורים: האם עבר זמנו?

הכנסת של מיסלוגות המימסד, מחרות ועד מקיי, וחוררים על אותו הנאום עצמו — כל אחד בסיגנונו ועל פי הסיסמות של מיסלגתו. מי בועם לוחט ומי בגינרי מאיר סק, מי ברעם קולני ומי בלחש גגומגם, מי בשם אלוקי ישראל ומי בשם קארל מארכס או זאב ז'בוטינסקי.

ניקח, למשל, את הוויכוח המדיני הגדול על תוכנית רוג'רס. שרי-החזן האמריקאי העלה תוכנית לחוזה-שלום כולל, תוך ניסיון כן לשלב את האינטרסים החיוניים של ישראל עם אלה של מדינות-ערב. היא היתה רחוקה מלהיות מושלמת, אך בוודאי היתה ראוייה לניתוח מעמיק ולוויכוח רציני.

במקום ויכוח נערך איכות. מנחם בגין גינה אותה כמוזימה אנטי-שמית, ומשה סנה כ"דיקטטט אמריקאי". אנשי שמאל וימין, קומוניסטים וליברלים, קואליציה ואופוזיציה, התחרו ביניהם בק ריעת המסווה מעל פרצופה של המזימה הזונונית.

הכתבים הפרלמנטריים העלו על נס את הוויכוח המזוהר, שבו הוכיחו נבחר העם שוב את מלוא כושרם ונאמנותם. המאמרים הראשיים של העיתונים התייצבו בשורה מלוכדת מאחורי השורה המלוכדת של הפרלמנט.

כך נוצרה חומה בצורה ואמני מוח, ששום מחשבה חדשה לא יכ לה לחדור בערה פנימה, ושום טימטום לא יכול היה להימרט מי

ארם בעל מחשבה מקורית, המוכן והמסוגל לחיכם על דיעותיו.

יש צארץ כמהיזכמה אנשים בעל רמה גבוהה, המאמינים כי עבר זמנו של הי טאנק, וכי הסכומים המושקעים במיתוחו הם ביובו מסוכן של הון ביטחוני. אילו ניתן לאחד מאלה להופיע באותה תוכנית מול טליק, להתמודד עם דעותיו ולנסות לתפריכו, היה מתפתח ויכוח חי ונוקב. הוא היה עוזר לאורחים להבין את מהות הבעיה ולגבש לעצמם דיעה משלהם. תחת זאת הוצג פליק כמו שי משמיץ מריצות נבובות, כחזק מר שטיפת-המוח של מישרדי-ביטחון שאין לו מושג מה הוא עושה.

אין במידון מילה שתגדיר סוג זה של ויכוח מסובך. בלועזית אין צרי רך במילה כזאת, מפני שהתופעה היא המצאה ישראלית. במישטרים דמוקרטיים יש ויכות, ואילו במישטרים טוטלטרניים אין צורך להעמיד פנים שיש.

משום כך יש צורך במילה שתגדיר תור פעה זו. איך לקרוא לוויכוח שאינו ויכוח? איך לקרוא לקוצרט של מקהלת אומרי הן, המבויימת כוויכוח כדי לאחו עיני שר טים או תמימים? ויכוח שאינו בא לפתח מחשבה. אלא כדי לדכא מחשבה ולהחי ניקה באיבה? בקיצור, איך קרוא לוויכוח שי הוא אייכות, אנטייכות?

מי ישחו החליט בליל החמישי האחרון טאבו הכבוש. תחת למשוך את המשאי והמתן. הוא ידע שבכך נגזר גורלם של רוב בני-העורבה.

מישחו זה קיבל על עצמו אחריות נוי ראה, מבחינה מוסרית ומעשית. האם הוא צדק, או לא? מה היו השיקולים המוסריים והמעשיים שהיו צריכים לעמוד לנגד עיניו? זהו נושא אכזרי לוויכוח. כל ישראלי בעל-מחשבה ערך השבוע ויכוח כזה בליבו, ולא פעם אחת בילבו, ככל שנודעו פרטים חדשים.

גם הטלוויזיה הישראלית ערכה יעל כך ויכוח.

היא הומינה שני גברים קשישים — אחד אלוף-מיל, אחד איש-קבוץ שאיבד את אשתו בהתקפת-סידיאון. הם ערכו ביניהם ויכוח נוסח ישראי.

האחד אמר שהממשלה צדקה במאה אחו. השני אמר שהממשלה צדקה במאה אחו. האחד אמר שהממשלה צדקה מפני שי כרויכך.

לשני היתה דיעה אחרת. הוא אמר שהי ממשלה צדקה מפני שכרואחרת. אין ספק שאורי כירארי הוא קציין כישרוני. אין ספק שהחבר גלילי מקבוץ שמיר הוא איש אהוד.

אולם בעניין הדרון — אחד המי סובכים ביותר העומדים לפני הי מדינה — לא היתה כפיהם אף מילה אחת שהיתה לה משמעות כישויה.

דוע הזמנו דווקא שניים אלה לי ויכוח הטלוויזיוני?

לא היה זה שידור חי. הוא הוקלט מראש. אחרי שהמראיין, שהוא אדם אינטליגנטי מאוד, נוכח לדעת שזהו ויכוח-טרק, מדוע הסכים לשרדו בכלל?

יש בוודאי תירוצים רבים לכך. אך מעל לכל קיימת תשובה אחת, מודעת או בלתי-מודעת, המתבקשת מאלו: ויכוח זה שודר, מפני שתאם כי דיוק את צרכי הטלוויזיה הישראי לית וארזונה.

בוודאי יש בישראל כמהיזכמה אנשים המוכנים להומיע בפני המצלמה ולשלו בפה-מלא את הפעולה, מטעמים מוסריים ו/או מעשיים. בוודאי היה ניתן להזמין אדם בעל רמה, המצדיק את הפעולה, כדי לפתח על כך ויכות רציני ומשמעותי.

ייתכן שבסופו של דבר היו רוב הציר פים מגיעים למסקנה כי ההחלטת היתה נכונה ומוסרית. ייתכן שחיו מתעוררים ספקות חמורים. אולם כך או כך הדבר, היתה המסקנה מתקבלת אחרי ויכוח נוקב, תוך תבנת כל השיקולים בעד ונגד, תוך הכרעה חופשית של האורח הישראל.

תחת זאת, נפל הצופח קורבן לתרגיז של שטיפת-מוח.

היה נדמה לו שהוא מקשיב לוויכוח, בעוד שלמעשה שמע מקהלה-מדברת. היו נדמה לו שהוא מקשיב להתמודדות של דיעות, בעוד שלמעשה נכפתה עליו בדרכי-תרמית דוקטרינה שגובשה בלא מחשבה.

היה נדמה לו שהוא צופה בשידור של כליית-קשורת דמוקרטי, המתייחס אל הר אדם כאל אורח בעל אחריות ומחשבה עצמית.

למעשה צפה בבזיית-יקשורת הממזא — מתוך פחדנות, ציית-נות, קאריריזם, קונפורמיזם וי סתם חוסרי-כישרון — שליחות טרי מאליטריות.

עבור כמה דקות שודר, באותה תוכנית, ויכוח שני. הנושא: האם יש עוד מקום לטאנק בשדה-הקרב המודרני? תחילה הוקרו טרס אמריקאי מרגיז. מרי גיו — מפני שהיה כלכך פשוט, אמין ואינטליגנטי. עיתונאים בעלי אומ-קילב אורחי ריאיון גנרלים, חשפו ללא-רחם את תרוציהם המגומגמים, לחצו אותם כי איכות אל הקיר והוציאו מפהם את הי אמת: שבוזבוזו מיליארדים על טאנקים שהם גרוטאות ניידות.